

Työelämäpedagogiikka ja tiedon tuottamisen muuttuvat käytännöt

Ammattikorkeakouluissa pedagogiikka kiinnittyy tiiviisti työelämään. Työelämäpedagogiikka merkitsee mm. verkostoissa toimimista ja erilaisia tiedonhankinnan ja julkaisemisen käytäntöjä. Kirjaston tarjoamat palvelut ovat työelämäyhteyksissä yksi monista palvelumahdollisuuksista. Digitalisaatio ja työelämäpedagogiikka luovat asetelman, jossa julkaisemisen kynnys alentuu. Kirjaston tehtävä ”sisältä ulos” -toiminnassa näyttää tässä kehityksessä korostuvan.

Työelämän nopeat muutokset, globalisaatio ja informaatioyhteiskunnan kehitys ovat moninaistaneet myös korkeakoulujen toimintaympäristöjä (Jääskelä, Nykänen & Tynjälä 2018). Nopeiden yhteiskunnallisten muutosten myötä huomio on kiinnittynyt substanssiosaamisen lisäksi työelämätaitoihin (geneeriset taidot), joita ovat esimerkiksi kriittinen ajattelu, analyyttinen kyvykkyys, ongelmanratkaisukyky ja luovuus (Jääskelä ym. 2018; The Future of Jobs 2016). Kysymys koulutukselle kuuluu, miten näitä taitoja käytännössä opetetaan? Yhdeksi lupaavimmista pedagogisista ratkaisuista on osoittautunut työelämäpedagogiikka (esim. Dalrymple, Kenth & Smith 2012).

Työelämäpedagogiikan juuret ulottuvat Deweyn 1900-luvun alussa esittämille ajatuksille tekemällä oppi-

misestä. Nykyaikaisen työelämäpedagogiikan keskiössä on ajatus oppivista verkostoista ratkaisemassa aitoja työelämän kehittämishaasteita. Työelämäpedagogiikan toimijoina ja oppijoina ovat sekä opiskelijat, opettajat, työelämäkumppanit että korkeakoulujen asiantuntijat. Tässä artikkelissa kuvataan työelämäpedagogiikkaa tämän päivän ja tulevaisuuden osaamisen tuottamisen mallina, sekä tarkastellaan siihen liittyviä uusia tiedon tuottamisen ja käyttämisen muotoja.

Oppiminen tapahtuu verkostoissa

Työelämäpedagogiikassa oppiminen tapahtuu koulutuksen ja työelämän välisissä tiiviissä yhteistyöverkostoissa, jotka nojautuvat vahvasti jaetun asiantuntijuuden ajatukselle (Hakkarainen ym. 2002; Sol ym. 2013; Edwards 2011; Engeström 2016). Teoreettista

tietoa sovelletaan välittömästi käytäntöön ja ratkaisuja haetaan yhteisöllisen työskentelyn kautta (Kuoppala & Uotila 2017). Toimijoiden erilaista asiantuntijuutta hyödynnetään sujuvasti ratkaisujen löytämiseksi. Työelämäyhteyden kautta teoreettinen tieto asettuu kontekstiinsa, mikä puolestaan lisää syväoppimista ja oppimismotivaatiota (Engeström ym. 1984; Miettinen 1999). Verkostomainen toimintatapa edellyttää verkoston jäseniltä kykyä ymmärtää ja tunnistaa kanssatoimijoiden osaaminen sekä tarjota oma osaamisensa yhteisten päämäärien saavuttamiseksi (Edwards 2011).

Suomalaisissa korkeakouluissa työelämäpedagogiikkaa toteutetaan Jääskelän ym. (2018) tutkimuksen mukaan neljän eri mallin kautta: Spesialisti mallin (Specialist Model), Tiedeperustaisen Uudistamisen mallin (Science-based Renewal Model), Projektipohjaisen Integroidun toteutuksen mallin (Project-based Integrative Model) ja Verkottuneen Kulttuurin mallin (Model of Networked Culture) kautta. Verkottuneen kulttuurin mallia voidaan pitää edistyneimpänä työelämäpedagogiikan mallia, jossa työelämätaitojen kehittäminen ja työelämäyhteistyö ovat rakenteellinen osa koulutusta. Korkeakoulun toiminnoissa suositaan työelämäyhteyttä ja työelämätaitojen kehittäminen tapahtuu kaikkien koulutuksen toimintojen kautta. (Jääskelä ym. 2018.)

Työelämä rakentuu erilaisista toimintaympäristöistä. Yksi laajalle levinnyt työskentelyn ja organisoitumisen

muoto on projekti, jossa tyypillisesti luodaan tilapäinen organisaatio, jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Tällaisessa ympäristössä on usein kyse toiminnasta, jossa vaikuttavat monenlaiset toimijat, nopeasti muuttuvat tarpeet ja vaihtelevat tietolähteet (Uotila 2011). Yleisemminkin organisoitumista voidaan pitää alati muovautuvana prosessina, josta selviydytään neuvottelemalla (Taylor & Robichaud 2004). Tällaisissa ympäristössä tapahtuva opiskelu vaikuttaa monin tavoin perinteisiin oppimisen käytäntöihin.

Kirjaston näkökulmasta opiskelu projekteissa ja työelämäkontekstissa muuttaa sekä tiedonhankinnan että julkaisemisen käytäntöjä. Yksittäisen opintojakson aikana tarvittavaa kirjallisuutta ei välttämättä määritellä etukäteen opetus suunnitelmassa, mikä tekee kokoelmien kehittämisestä vaikeaa. Projekti tuottaa itse tietoa ja määrittää, millaista tietoa juuri tässä tilanteessa ja näiden toimijoiden kanssa toimittaessa tarvitaan. Tietoa tuottaessaan projekti osallistaa tekijänsä julkaisemaan tietoa tavalla, joka on tyypillistä projekteille, mutta ei välttämättä korkeakoululle.

Tiedon tuottaminen ja käyttäminen työelämäpedagogiikassa

Työelämään kytkeytyvässä koulutuksessa tiedon rakentaminen vaatii opiskelijoiden, työelämän ja koulutusorganisaatioiden asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja jaettua asiantuntijuutta (esim. Hakkarainen ym. 2002).

Työelämään linkittyneet projektit ja muut oppimistehtävät merkitsevät oppimisen tulosten tulemista laajemmin jaetuksi kuin vain opettajan ja opiskelijan kesken. Tällaisessa kontekstissa voivat asiantuntijuutta edustaa työelämän toimeksiantajat, opettajat ja muut ammattikorkeakoulun asiantuntijat.

Keskeinen työskentelymuoto työelämän ja koulutuksen rajapinnoilla on neuvottelu. Neuvottelun kautta toimijat rakentavat yhteistä toiminnan kohdetta, tuoden jokainen prosessiin oman näkökulmansa ja osaamisensa yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi (Miettinen 2005). Tässä prosessissa, jossa tuloksena voi olla raportti tai jokin muu dokumentti, on tietoasiantuntijalla tärkeä rooli esimerkiksi tiedon luotettavuuden arvioinnissa, tekijänoikeuksien, pitkäaikaissäilyttämisen ja avoimuuden tuntijana. Vaikka tällaisessa yhteydessä ei kyse ole perinteisessä mielessä julkaisemisesta, tapahtuu työelämäprojektien yhteydessä monenlaista julkista kirjoittamista. Siinä mielessä julkisuuden kynnyks on alentunut.

Tiedon hankinnan näkökulmasta työelämään kytkeytyvä koulutus tuo mukanaan asetelmia, jossa samanaikaisesti on käytössä monenlaisia tiedonhankinnan kanavia. Oppilaitoksen tarjoamat ja ylläpitämät palvelut, kuten kirjasto ja sen tietokannat ovat tällaisessa yhteydessä edelleen tärkeitä, mutta eivät kuitenkaan ainoita tiedon hankinnan kanavia. Usein työelämään kytkeytyvä opetus toteutuu monien eri ammattialojen edustajien yhteisis-

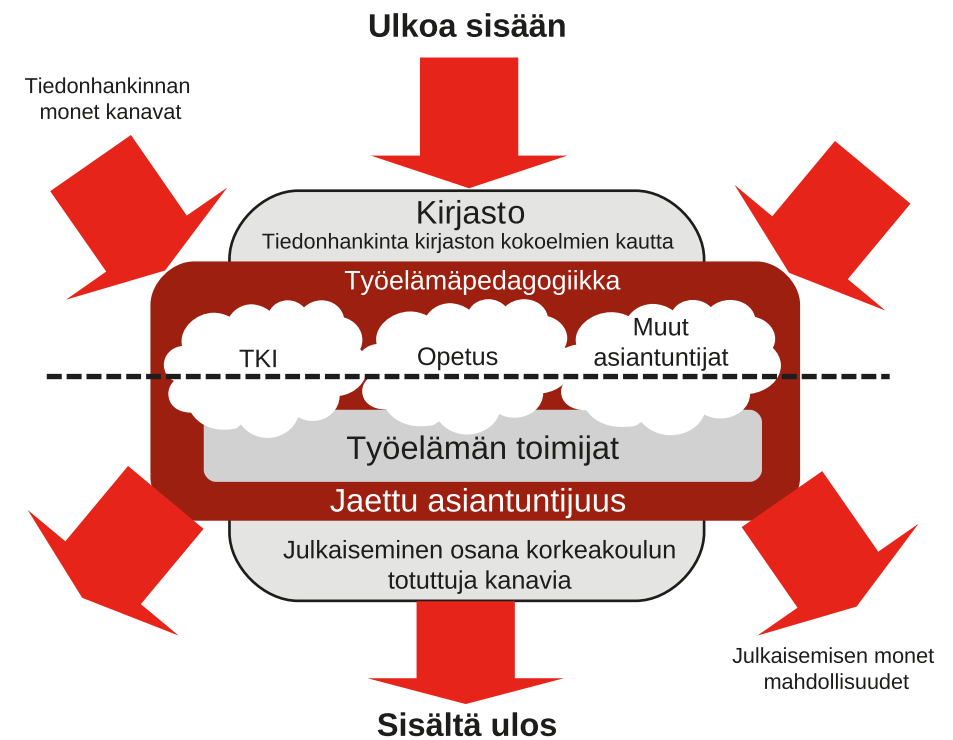
sä projekteissa. Tällaisessa kontekstissa opiskelijan roolit ja eri aloilla omaksutut käytännöt, myös tiedon hankintaan liittyvät käytännöt, ovat osa tiedon rakentamista ja oppimista.

Työelämäpedagogiikan onnistumisen kannalta on tärkeää, että opiskelijat saavat asiantuntijatuokea silloin, kun tiedonhankintaan tai julkaisemiseen liittyvät ongelmat oppimisprosessin aikana ilmaantuvat. Näitä ongelmia saattaa tulla esiin monissa eri yhteyksissä. Opetussuunnitelma ei välttämättä kerro sitä, milloin tiedonhankinnan ja julkaisemisen kysymykset olisi parasta ottaa esille. Tiedonhankintaa ja omaa lähiyhteisöä laajemmalle yleisölle tehtävää kirjoitustyötä tehdään muissakin yhteyksissä kuin opinnäytetyötä kirjoitettaessa. Yleiset perustiedot tiedonhankinnasta ovat hyvä lähtökohta työelämän kanssa toteutettavissa projekteissa, mutta nopeasti muuttuvissa ja vaikeasti ennakoitavassa toiminnassa entistä tärkeämmäksi näyttäisi muodostuvan tietoasiantuntijoiden rooli yhtenä jäsenenä työelämäprojektien asiantuntijatiimissä.

Jos korkeakoulukirjastojen toiminnan mieltää kokoelmien näkökulmasta kahtalaiseksi ”ulkoa sisälle”- ja ”sisältä ulos”-toiminnaksi (Dempsey 2017) ja jos työelämäpedagogiikan asettaa toiminnan keskiöön, havainnollistuu tiedonhankintaan ja julkaisemiseen liittyvä monimuotoisuus (Kuva 1). Työelämäpedagogiikkaa hyödynnettäessä kaikilla (ammatti)korkeakoulutoimijalla on vaihtoehtoja ja neuvottelukump-

paneita. Tässä kokonaisuudessa kirjasto on yksi vaihtoehto tiedonhankinnan kanavana ja julkaisemisen asiantuntijana. Työelämäkumppanit voivat suosia sellaisia tiedonhankinnan kanavia, jotka eivät kuulu korkeakoulukirjastojen palveluihin.

Työelämäpedagogiikka kirjaston toiminnassa.

Dempsey (2017) mukaan kirjaston rooli laajemman yleisön. Kirjaston ja logiikka on perustunut painettuun tietoaasiantuntijoiden tulisi entistä par- kirjaan ja ensisijaisesti kirjaston ul- remmin tuntea sitä todellisuutta, jossa koa-sisään -toimintaan. Digitaalistu- korkeakouluyhteisön jäsenet toimivat. vassa toimintaympäristössä painopiste Kirjaston ja tietoasiantuntijoiden olisi on muuttumassa sisältä-ulos -toimin- oltava entistä syvemmin mukana kor- taan. Työelämäpedagogiikka voimista keakouluyhteisön luovassa toiminnas- taa tätä muutosta. Opiskelija tuottaa sa ja tiedon luomisen prosesseissa (vrt. työelämäprojektien yhteyksissä aineis- Lahtinen 2016). toa, joka tavoittaa korkeakouluyhtei-

Työelämän uutos haastaa korkeakoulun uudistamaan tiedonhankinnan ja julkaisemisen käytäntöjä

Työelämäpedagogiikka heijastaa työelämän yleistä muutosta, jossa työn tekeminen ja oppiminen tapahtuvat yhä enemmän heterogeenisissa ja moniulotteisissa verkostoissa. Yksilön näkökulmasta työelämäpedagogiikka tarjoaa mahdollisuuksia oppia substanssiosaamisen lisäksi myös muita työelämässä tarvittavia taitoja, sekä luoda arvokkaita verkostoja. Opintojen aito työelämäkytkös ja sen vaatimat moninaiset oppimistavat lisäävät usein myös oppimismotivaatiota.

Korkeakouluyhteisön näkökulmasta työelämäpedagogiikka paitisi toteuttaa ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävää myös kasvattaa henkilöstön osaamista jaetun asiantuntijuuden kautta. Verkostoissa oppiminen tapahtuu neuvottelun, tiedon yhteisen rakentamisen ja jakamisen kautta.

Myös kirjaston, sen kokoelminen ja muiden käytänteiden merkitys

muuttuvat. Tässä prosessissa tarvitaan entistä enemmän kykyä neuvotella tilannekohtaisesti toimivista ratkaisuista. Kaikilta toimijoilta edellytetään kykyä sietää erilaisia tapoja suhtautua tietoon, tiedon hankintaan, tiedon käyttämiseen ja julkaisemiseen. Samalla on etsittävä aktiivisesti mahdollisuuksia saada aikaan toimivia työelämän ja ammattikorkeakoulun asiantuntijoiden sekä opiskelijoiden kohtaamisia.

Jotta työelämäpedagogiikkaa sovellettaessa tiedonhankinnan ja julkaisuprosessiin liittyvä osaaminen tulisi luontevalla tavalla osaksi opiskelua, on ammattikorkeakoulun pedagogisia käytäntöjä kehitettävä niin, että jaettu asiantuntijuus myös tietoasiantuntijoiden kohdalla voi käytännössä toimia. Tarvitaan enemmän kokemusperäistä tietoa siitä, miten tiedonhankinta, tiedonkäyttö ja julkaiseminen työelämäprojekteissa ja muussa työelämään kytkeytyvässä koulutuksessa toteutuvat ja miten muuttuvat käytännöt tulisi huomioida ammattikorkeakoulujen ”ulkoa sisälle” ja ”sisältä ulos” -toiminnassa.

Tietoa kirjoittajista:

EVA KUOPPALA

Opetuksen hallintojohtaja,
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
eeva.kuoppala@xamk.fi

PEKKA UOTILA

Kirjastonjohtaja, E-Kampuksen päällikkö,
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
pekka.uotila@xamk.fi

Lähteet:

DALRYMPLE, R., KEMP, C. & SMITH, P. (2014). Characterising work-based learning as a triadic learning endeavour. *Journal of Further and Higher Education*, 38(1), 75-89.

DEMPSEY, L. (2017). Library Collections in the Life of the User: Two Directions. *Liber Quarterly*, 26(4), 338-359.

EDWARDS, A. (2011). Building common knowledge at the boundaries between professional practices: Relational agency and relational expertise in systems of distributed expertise. *International Journal of Educational Research* 50, 33-39.

ENGSTRÖM, Y., HAKKARAINEN, K. & HEDEGAARD, M. (1984). On the methodological basis of research in teaching and learning. Teoksessa Hedegaard, M., Hakkarainen, K. & Engeström, Y. (toim.) Learning and teaching on a scientific basis. Methodological and epistemological aspects of the activity theory of learning and teaching. Aarhus Universitet.

ENGSTRÖM, Y. (2016). *Studies in Expansive Learning: Learning What Is Not Yet There*. New York: Cambridge University Press

HAKKARAINEN, K., PALONEN, T. & PAAVOLA, S. (2002). Kolme näkökulmaa asiantuntijuuden tutkimiseen. *Psykologia*, 37(6), 448-464.

JÄÄSKELÄ, P., NYKÄNEN, S. & TYNJÄLÄ, P. (2018). Models for the development of generic skills in Finnish higher education. *Journal of Further and Higher Education*, 42(1), 130-142.

KUOPPALA, E. & UOTILA, P. (2017). Työelämäpedagogiikka: yhdessä oppimista ja kehittämistä. Next verkkolehti 17.8.2017. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

LAHTINEN, J. (2016). Tietoasiantuntijoiden roolit ja toiminta koulutuksen ja työelämän kehittämishankkeissa. Tapaustutkimus tietokäytäntöjen ja innovatiivisten tietoyhteisöjen kehittämisestä. Tampere University Press.

MIETTINEN, R. (1999). Transcending traditional school learning: Teachers' work and networks of learning. In Y. Engeström, R. Miettinen, & R.-L. Punamäki (toim.), *Perspectives on Activity Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 325-344.

MIETTINEN, R. (2005). Object of Activity and Individual Motivation. *Mind, Culture and Activity*, 12(1), 52-69.

SOL, J., BEERS, P. J. & WALS, A. E. J. (2013). Social learning in regional innovation networks: trust, commitment and reframing as emergent properties of interaction. *Journal of Cleaner Production*, 49, 35-43.

The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution (2016). World Economic Forum. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs>. Read 1.9.17.

TAYLOR, J. R. & ROBICHAUD, D. (2004). Finding the Organization in the Communication: Discourse as Action and Sensemaking. *Organization* 11(3), 395-413.

UOTILA, P. (2011). Projektin suunnittelun narratiivinen rakentuminen. Vaasa: Vaasan yliopisto.